

SEBEKRITIKA

PŘIZDISRÁČSTVÍ

LASKAVOST

SPLAV!

ALIBISMUS

VSTŘÍCNOST

SPLAV! – Sobotecký Pravidelný Lehce Avantgardní Věstník
Redakce: Lucie Frantíková, Jakub Freywald, Markéta Hájková, Antonín Handl, Silvie Mitlenerová, Jan Prokopius, Vít Prokopius, Tereza Šmejkalová, Kateřina Špičáková, Tomáš Tkáč, Eva Ullrichová, Jan Vaněk jr.

Vychází v Sobotce během 57. ročníku festivalu Šrámkova Sobotka, od 30. 6. do 7. 7. 2013. Cena 15 Kč.

Vydává občanské sdružení SPLAV!, U Studánky 5, 170 00 Praha 7, IČ 26674122.

MK ČR E 15812

splav.redakce@gmail.com

SOBOTECKÝ PRAVIDELNÝ LEHCE AVANTGARDNÍ VESTNÍK
ČÍSLO 4/ 3. 7. 2013/ ROČNÍK 15

Program

9.00 sál spořitelny – **ZMĚNA**

Humor na internetu

přednáší Josef Šlerka

vstup zdarma

11.00 sál spořitelny – **ZMĚNA**

O lingvistické olympiádě

přednáší Vojta Diatka

vstup zdarma

12.00–16.00 dům s pečovatelskou službou

Minutové hry

nepřetržité přehrávání rozhlasové hry

vstup zdarma

13.00 zahrada Šrámkova domu

Haškův piškvorkový turnaj

vstup zdarma

15.00 Šolcův statek – Galerie Karla Samšínáka

Nezbedná grafika: humor na exlibris

vernisaž výstavy

vstup zdarma

16.00 dům s pečovatelskou službou

Minutové hry

beseda k rozhlasové hře s Kateřinou Rathouskou,

Alešem Vrzákem a Hanou Kofránkovou

po skončení bude přehrávání ještě hodinu pokračovat

vstup zdarma

16.00 malý sál sokolovny

Recitál Slávka Janouška

koncert

vstup zdarma

17.00 zahrada Šrámkova domu

Snídaně o půlnoci

autorské čtení Louise Armanda

vstup zdarma

19.30 zahrada Šrámkova domu

Zrovna včera, zrovna teď a až zejtra

divadelní inscenace

vstupné 100,-

22.00 městský park – u Parmiggianiho

Společnost mrtvých básníků 2013

Císařovo nové divadlo

vstup zdarma

Festivalový jídelníček

Pizzerie v Maštali x 11.00–13.00 x 17.30–19.00 x 80,-

Oběd:

Květáková polévka

1. Pečená sekaná, vařený brambor, kyselá okurka

2. Rajská omáčka, vařené hovězí maso, houskový knedlík

Večeře:

Slepičí vývar se zavářkou

1. Kuřecí roláda, vařený brambor, ovocný kompot

2. Vepřový plátek na pepři, rýže

Turnaj!

Hra x Ondřej Šmejkal

Letos si na Šrámkově Sobotce připomínáme dvojnásobné jubileum spisovatele Jaroslava Haška. O jeho životě a díle jsme už slyšeli mnohé, přesto však opakovaně zůstává v pozadí jeden detail dokreslující Haškova génia – jeho mistrovské umění ve hře piškvorky. Jaroslav Hašek sice nikdy nebyl členem Československého sdružení hráčů piškvorek (ČSHP), protože jeho bohémská povaha nebyla nakloněna klubovým oficiálům a také odmítal platit členské příspěvky, účastnil se však mnoha turnajů ČSHP jako host. Legendárním se stal jeho duel s F. X. Šaldou, také výborným piškvorkářem, který odehráli v podvečer 23. dubna 1921 v pivnici U Rudolfiny. Šaldovi hrálo vše do karet – los mu určil jeho oblíbené křížky (podle kterých mu také jeho přátelé z ČSHP přidali do jména iniciálu X), a tedy i možnost začít. Šalda od začátku aktivně útočil (1. h8 h7, 2. i9 g7, 3. j9 g8, 4. g9 h9, 5. i7 j6 – povšimněte si, jak Hašek, ač v defenzivě, pracuje s polem g8). Na následné Šaldovo iro reaguje Hašek odvážným i6, čímž se rázem dostává do útočné pozice! Šalda se snaží zvrátit průběh dohráváním čtveřic (7. f10 e11, 8. j5 g6, 9. i8 i11, 10. h6 f7), na Šaldovo g5 však Hašek reaguje e10 (znovu skvěle využití pole g8!) a po výměně 12. f9 e9 Šalda vzdává (pro méně znalé čtenáře dodáme, že Haškovou cestou k vítězství by bylo pole e8). Je doloženo, že F. X. Šalda porážku nesl těžce, a zlí jazykové tvrdí, že jeho hodnocení Švejka jako „příliš blátivě beztvarého“ bylo tímto památným utkáním značně ovlivněno.

Připomeňme si tedy Jaroslava Haška, velikána prvorepublikových piškvorek, **turnajem** v jeho oblíbené hře. Sejdeme se **ve 13.00 na zahradě Šrámkova domu**, hrát se bude podle dobové verze pravidel ČSHP. Vítěz získá hodnotnou cenu! x

Přiznání ze Sobotky

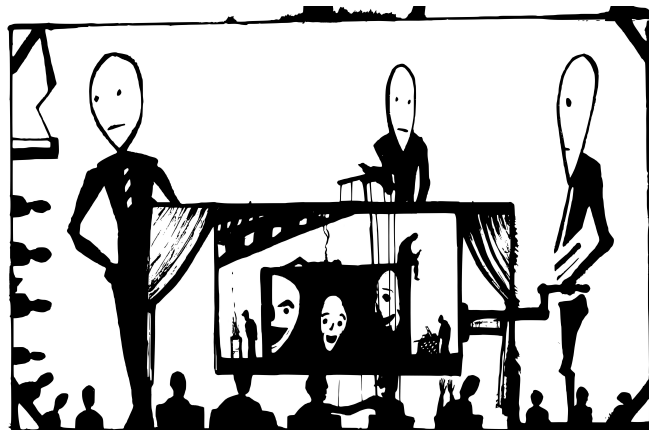
Splav! si kupuju proto, že v tom oficiálním programu nedokážu nic najít.

Líbí se mi ta uvolněná atmosféra, ten kolektivní duch, který tu vládne. Ačkoliv jsem šel večer zbaběle spát, je mi blbě, jako kdybych viděl Novosada tančit kozáčka.

Nemůžu se rozhodnout, jestli je víc sexy Honza, nebo Vítek Prokopius :(

Svá přiznání můžete odeslat na této adrese:

www.sramkovasobotka.cz/priznani

S chybami se v poslední době roztrhl pytel. Hrstka z nich si dokonce vysloužila místo na Hermanově zdi slávy: Tony Blair zařazený na seznam „nedávno zesnulých japonských hodnotářů“; Jörg Krämer označený za „genitálního ekonoma“ a téměř každodenně se vyskytující ministryně zahraničních věcí „Condomleeza Riceová“. Herman se pustí do formulace omluvy za poslední publikovaný překlep: „V článku Hardy Benjaminové v ekonomické sekci úterního vydání byl bývalý irácký diktátor chybně uveden jako Saddám Hnusaajn. Správný pravopis jeho jména je Husajn. Pochybujeme, že by naše tisková chyba významně ovlivnila reputaci zmíněného, přesto jsme povinni vyjádřit politování...“

[...]

Herman nakráčí do redakce se zmačkaným výtiskem novin pod paží a vrhá kolem sebe obviňující pohledy. Reportéři mumlají „...bré ráno“ a korektoři svírají rty a zírají do země. Herman se prodere do své kanceláře, hodí si do pusy cucavý bonbon a rozevře před sebou dnešní vydání, žlutý zvýrazňovač v pohotovosti. Na rohu stolu se mu hromadí stoh neotevřených dopisů. Občas to vypadá, že čtenáři nedělají nic jiného, než že si stěžují. Obvykle jsou autory postarší staromilci – Herman je pozná podle roztrášeného rukopisu a dikce („Vážený pane, dovoluji si předpokládat, že jste obdržel již mnoho dopisů, přesto musím vyjádřit své znepokojení nad...“). Čtenářská obec v dnešních dnech čítá už jen okolo deseti tisíc lidí, ale přinejmenším jsou patřičně zaníceni pro věc. A známky jsou z celého světa, což je povzbudivé. Pro mnoho lidí, především pro ty ve vzdálených koutech, jsou noviny jedinou spojnici s „velkým světem“, s velkoměsty, která opustili nebo která nikdy neviděli a jenom si je představují. Čtenáři tvoří zvláštní společenství – nikdy se nepotkali, ale spojují je oblíbené i nenáviděné podtitulky, zpackané popisky pod fotografiemi a když už o tom mluvíme, i skvostné korektorské okénko.

[...]

Herman zavře *Encyklopedii světové gastronomie* a vrátí ji na místo. Otevře si noviny na stránce s kulturní rubrikou, která se pod vedením Arthura Gopala výrazně zlepšila. Přesto v ní Herman zahlédne provinilce: slovo „doslova“. Zavrchá, probere počítač k životu a začne psát:

doslova: Tohle slovo by mělo být zrušeno. Příliš často se události, které jsou popisovány slůvkem „doslova“, vůbec nestaly. Například „doslova vyskočil z kůže“. Ne, nevyskočil. Pokud by skutečně doslova vyskočil z kůže, navrhl bych článek rozšířit a dát ho na první stranu. Používání „doslova“ chtě nechtě posiluje představu, že se v této redakci skrývají neuvěřitelní pitomci. Odstranit bez váhání – slovo doslova, nikoliv pitomce. Pitomci by měli být odchyceni a umístěni do klecí, které mám připravené ve sklepe. **Viz také nadužívání pomlček; vykřičníky a pitomci.**

Tom Rachman: *Imperfekcionista*. Z anglického originálu *The Imperfectionists* (© 2010) přeložila Ivana Kuglerová. Redaktorka Květoslava Hegerová. Vydal Host – vydavatelství [sic: oni si fakt vysázeli do tiráže čtverčíkovou pomlčku! pozn. úpíciho lektora], s. r. o. roku 2013; úryvek k propagaci laskavě poskytl překladatelka. Str. 101–105 a 108–110. „Satirický a přitom dojemný ohňostroj lidské marnosti odehrávající se v kulísách mezinárodního deníku sídlícího v Římě!“ Tragikomické příběhy nadšenců i ztracenců v zanikající profesi! V každém dobrém knihkupectví nebo online. ✕

✕

Ze života loutek

Kolegové se ožrali, tak jsem si řek, že zaskočím za ně, hehe. O programu teda nic moc nevím, v přednáškách je prej zase nějaký bordel a vůbec, já sem stejně jezdím hlavně za kámošema. Letos je to celý nějaký na pytel, Mišík je starý páprda a starý Novosad je chaotik. Jestli i dneska zase dojde pivo už ve dvě ráno, balím to a jedu do těch Varů!

✕

Kdo je tady šéf?

Úvodník ✕ Vít Prokopius

Jak pravidelný návštěvník Šrámkovy Sobotky nemohl přehlédnout, festival v posledních letech doznává mnoha změn. Některé můžeme označit za čistě kosmetické – například permanentky k zavěšení na krk místo zasunutí do kapsy –, jak ve včerejším úvodníku poznamenala Tereza Šmejkalová. (Ta se ostatně také ještě nedávno podepisovala Botlíková, ale její autorský styl je nezaměnitelný.) Jedno je však zřejmé: směřování k tomu, že jádrem festivalu mají být dílny, není jen změna povrchní. Jak již zmínil v prvním letošním úvodníku Jan Vaněk jr., tento trend jsme se letos rozhodli následovat i my.

Po čtyřech dnech redakční práce už přišel čas začít hodnotit, jak se nám tento posun daří a co s sebou nese. Omlouvám se laskavému čtenáři, že jsme rozdělení funkcí v redakci neexplikovali rovnou v prvním čísle. Důvodem bylo, že jsme sami úplně nevěděli, jak to celé bude fungovat: JVjr. již vzpomenu hlubokou moudrost o prvních setkáních plánů s realitou. A byl to rovněž on, kdo byl na webových stránkách ŠS uveden (i s medailonkem) jako lektor redakční dílny. Náš plán byl takový, že on bude mít na starost účastníky dílny a vedle toho bude existovat redakce technická, která se postará o sazbu, grafiku, korektury, tisk a distribuci vašeho oblíbeného věstníku.

Snad to bylo tím, že se nám propagace nové dílny nepovedla tak, jak bychom rádi (včetně informace, že účast v naší dílně bude zdarma díky štědrému sponzorskému daru Radka Špicara, za který velice děkujeme), snad proto, že každá novinka se potřebuje trochu zaběhnout, než si na ni lidé zvyknou, výsledek je takový, že úplně nové tváře jsou ve *Splavtu* jen dvě, a na běžném chodu redakce se tak tato změna projevila podstatně méně než konec pizzerie Henry a otevření pizzerie přímo v sobotecké Maštali (kvůli čemuž poslední dva roky pizzáme méně organizovaně a nepravidelně). Všichni z nás, včetně lektora, přispívají do obsahu časopisu víceméně rovnou měrou, specifickými funkcemi zůstaly pouze sazeč (Jakub Freywald), korektorka (Eva Ullrichová), editorka (Tereza Šmejkalová) a řekněme technický vedoucí, což nakonec zbylo na mne. Za fotografie můžete děkovat Janu Prokopiovi a za ilustrace Antonínu Handlovi.

I to je ale velký posun oproti minulým letům, kdy se do redakce sjela předem domluvená parta kamarádů zahrnující i vlastního šéfredaktora. Šéfredaktor měl pravomoc rozdělovat úkoly, rozhodovat ve sporných otázkách a byl to též konkrétní jedinec, u nějž se nespokojení čtenáři mohli domáhat nápravy, ale nijak zvlášť se od ostatních redaktorů nelišil. Nyní máme ve svém středu lektora, který nás jednak zkušenostmi a schopností editovat texty mnohonásobně převyšuje, své názory dokáže velmi dobře vyargumentovat, a v redakci tak běží editační práce na úrovni, jakou jsem za všechny ročníky, které jsem v redakci strávil, ještě nezažil. Hlavně to ale znamená, že redakční kolektiv je mnohem otevřenější – formálně jsme účastníky dílny, do které se může přihlásit každý, kdo má chuť zdokonalit se v psaní primárně publicistických žánrů. Tohle považuji za obrovský klad, byť tím možná při-

chážíme o jistý punc exkluzivity a o prostředí sevřené party, která sem společně přijela páchat nějakou neplechu.

Tím se dostáváme k zásadní otázce, kterou si mezi organizátory festivalu průběžně klademe už mnoho let: co má *Splav!* vlastně být? Jaké funkce má na festivalu plnit? Je jasné, že už dávno nejsme banda mladých buřičů, kteří přišli pojmenovat, co všechno je na festivalu špatně, jak se snažila úplně původní redakce. Nejsme ani kroužek intelektuálů, kteří vám přijeli vysvětlit, co si máte myslet o programu předešlého dne, jak jsme snad mohli (či se snažili?) působit v minulých letech. Letos jsme zkrátka skupina studentů a ex-studentů pod vedením lektora, která si přijela užít Šrámkovu Sobotku způsobem sice velmi specifickým, ale vlastně ne zásadně odlišným od toho, co tu dělají ostatní účastníci dílen. Jistý rozdíl je v tom, že plody naší práce můžete průběžně sledovat na stránkách časopisu, zatímco ostatní dílny se představí buď na úplném konci, nebo vůbec.

Vykročili jsme zkrátka určitým směrem, na jehož konci by měla být redakční dílna vedená lektorem, jehož jedinou funkcí bude vést účastníky k psaní co nejlepších článků, radit jim a naučit je něco o poctivé práci s textem. Možná jsme v prvním ročníku na této cestě učinili jen ten příslovečný první krok, ale jsem si jist, že směr jsme nabrali správný. Bude pro nás velice cenné, když nám svůj názor na letošní *Splav!* dáte vědět – ať už přes e-mail, nebo osobně třeba po programu na zahradě Šrámkova domu. A nezbývá než dodat (opět – ale dnes to konečně zabralo a naše řady rozšířila externí redaktorka Markéta Bábková, jinak účastnice překladatelské dílny! Kdo bude další?), že každý, kdo by si chtěl redakční práci vyzkoušet, bude vítán v sedm večer na redakční schůzi v patře nad obecními záchodky. ✕

Polo/skoro/ne/zapomenutý/elný parodik Žák (nehodící se škrtněte)

Recenze ✕ Káta Špičáková

Přednáška dredatého akademika o humoru pozapomenutého autora, který parodoval české školství, to je kombinace, ze které se hipsterovi ve mně zapalují lýtka – a to i v devět hodin ráno. Ladislav Janovec je muž impozantního vzhledu i portfolia. Ale ať se snažil sebevíc, dílo Jaroslava Žáka neoživil.

Žákovy knihy, trefné parodie ze školského prostředí, jsou známe především díky svému filmovému zpracování. Jak Janovec zdůraznil, Žák se v prostředí středních škol a gymnázií pohyboval takřka po celý svůj život – na rozdíl od studentů, kteří při studiu tvoří různé hříčky, měl možnost své parodování školských nešvarů či stereotypů zdokonalovat. Figurky, které Žák trefně vystihl, pronášejí dnes už zlidovělé hlášky.

Jádrem Janovcovy přednášky bylo odkrývání vrstev a mechanismů Žákova humoru. Roztřídil je do několika kategorií a každou z nich doložil dobře vybraným příkladem. A tady se dostáváme k problému, na který narazilo publikum v diskusi.

Jak Janovec zdůraznil, každá parodie se opírá o dobře známý fakt či jiné dílo a funguje jen tehdy, je-li tento pretext srozumitelný i čtenáři. Následná debata o Žákových kvalitách se soustředila především na to, je-li Žák pro dnešní publikum zapomenutý zcela, nebo jen zpolá.

Jako student gymnázia zlehka odrostlý ale považuji takovou debatu za plýtvání energií. Pro středoškoláky je Žák stále méně srozumitelný, ačkoliv jeho typizované postavy lze potkat na gymnáziích stále. Dnešní studenti ale sotva ocení Žákovy brilantní narážky na jiná literární díla – protože je zkrátka neznají. Čítankového Erbeny snad ještě zachytí, ale chtekat se zkomolené staročeštině či aktualizovaným snářům? Tolik důvěry v jejich znalosti nemám. Jazyk „bulvární prvorepubli-

Ed Rance s ohonem bílých vlasů – je potřeba ještě něco dodávat? a Ruby Zagová, která je přesvědčená, že se proti ní ostatní zaměstnanci spikl, a má pravdu. Má vůbec smysl to-muhle triumvirátu neschopných idiotů nadávat?

„Dříve nebo později...“ řekne Herman a nechá viset ve vzduchu nevyčtenou hrozbu. Odvrátí se od nich a zvedne ukazováček.

„Hodnověrnost!“ prones. „Hodnověrnost!“

Prodere se do své kanceláře a setrvačností mohutného břicha smete sloupec knih. Musí si dávat větší pozor – je to prostorově limitovaná kancelář a on je prostorově výrazný muž. Slovníky, encyklopedie a příručky se kupí kolem – klasika jako *Websterův naučný slovník*, *Bartlettův slovník slavných citátů*, *Atlas světa National Geographic* a *Světový almanach* bok po boku s výstředními svazky, jako je *Lexikon gastronomických vědomostí*, *Oxfordská encyklopedie papežů*, *Příručka klasických baletních technik*, *Obrazový slovník jezdecký*, *Velká kniha polévek a vývarů*, *Cassellův latinský slovník*, *Albánsko-anglický / anglicko-albánský slovník* a *Příruční slovník staroislandštiny*.

Herman si všimne mezery na polici a zapátrá v mrakodrapech knih tyčících se z podlahy po chybějícím svazku. Najde ho (*Encyklopedie ptactva*, IV. díl: *Salpinctes – Zoothera*), vsune zpátky na místo, popotáhne si opasek, zaujme optimální pozici mezi stolem a pracovní židlí a usadí se – další objemná monografie, která se vrátila tam, kam patří. Přesune si klávesnici na vystoupilý pupek a s blahosklonným pohledem upřeným na obrazovku napíše další heslo Bible:

[*Jelikož pasáž představuje nepřijemnou jazykovou hříčku, ponecháváme ji v originále jako námět účastníkům překladatelské dílny. Nejlepší zasláná řešení odměníme! Nebo aspoň otiskneme.*] **GWOT:** No one knows what this means, above all those who use the term. Nominally, it stands for Global War on Terror. But since conflict against an abstraction is, to be polite, tough to execute, the term should be understood as marketing gibberish. Our reporters adore this sort of humbug; it is the copy editor's job to exclude it. **See also: OBL; Acronyms; and Nitwits.**

Odklikne uložit. Je to v pořadí 18 238. heslo „Bible“, jak nazval stylistickou příručku deníku, jejíž vázaný výtisk kdysi ležel na každém stole v redakci. Dnes už je však dostupná jenom na redakčním intranetu, mimo jiné i proto, že text pozvolna nabobtnal do rozměrů menší aglomerace. Účelem Hermanovy Bible je stanovit jasná pravidla: rozhodnout, jestli se píše Al-Káida nebo Al Káida, nebo dokonce Al-Kajda; určit, kdy mají redaktori používat „co“ a kdy „který“; kdy je na místě užití přídavného jména přivlastňovacího a kdy genitivu a vyřešit spory ohledně předložek a slovesných vazeb – rvačky u stolu korektorů už se strhly i pro mň.

Kathleen zaklepe na Hermanovy dveře. „Takové to byly radosti,“ zacytuje Orwella. Z hlasu jí zaznívá únava.

„Jaké radosti myslíš tentokrát?“

„Poslat do tisku vydání, za které se nebudeme muset stydět, zhruba s pěti procenty zdrojů, které bych potřebovala.“

„Ach tak,“ přikývne Herman, „radosti šéfredaktorské.“

„A ty? Komu jsi pošramotil sebevědomí dneska?“

Herman si promne ruce a zasune prsty do kapsy u kalhot, vyboulené, jako by v ní měl kamínky. Vytáhne slepenec cucavých bonbonů. „Určitě tě potěší,“ oznámí jí a strká si bonbony do pusy, „že už mám hotové nové číslo *Proč?*“ Zmíněné dílko je interní newsletter, který vychází jednou za měsíc a Herman v něm shromažďuje své nejoblíbenější kiksy kolegů. Nutno dodat, že vydání dalšího čísla *Proč?* nebývá zaměstnanci vítáno zrovna s nadšením.

[...]

Zaměstnanci se při té vzpomínce dodnes třesou. Ale navzdory všem svým výbuchům není Herman neoblíbený. Jeho novinářský cit je záviděníhodný, jeho paměť je neselhávajícím zdrojem informací a jeho laskavosti si všimne každý, kdo vydrží v redakci dostatečně dlouho.

[...]

„Mám den volna, drahoušku. Počkej, počkej – než utečeš, chtěl bych tě varovat, že ve vydání bude jedna rozkošná tisková oprava.“

Kathleen záupí; Herman se zašklebí.

nebo aspoň v dřívější hodinu. Kýžené participaci publika bránilo, že diskutéři, oslepení reflektory, pořádně z pódia neviděli, kdo se hlásí; ani opožděné rozsvícení řetězu těch pár žárovek, co na zahradě jsou, moc nepomohlo. Překřičet stále sílící halas předpůlnočních pijáků na zahrádce sice reproduktory zvládaly, jak ovšem zkusil promluvit někdo z diváků, sotva ho slyšeli diskutéři, natož zbytek publika. Technika selhávala, seč mohla – aspoň že blikání světel několikrát vyšlo na zábavný moment, jako by se ze záhroby ozýval duch té či oné citýrované veličiny. A když zvuk vypadl na delší dobu, oba aktéři se pokusili pokračovat jen tak spatra a z kraje pódia (Petr má plíce silné, ale Lukášův hlas dobře známe jako introvertsky tlumený) a to, že se po nápravě odmítli vrátit k mikrofonům, už byla čirá zpupnost; nemohlo to skončit jinak než rychlým ukončením pořadu do ztracena a bez potlesku, jaký by si lepší pasáže zasloužily. S rozměrem debaklu proslulého coby „Sedm samurajů pera“ se to srovnávat nedá, ale jisté styčné body by se našly.

Petr Onufer

Petr je prý v Sobotce prvně a jeho slova, jak je to tu super, nezněla jako formální zdvořilost; jistě rád přijede i za rok. Takže zorganizuj to znovu, Lukáši, a lépe (jen ze starého přátelství neříkám „comme il faut“). ✕

✕

Světový bestseller o trudném životě editorů

Citáty slavných ✕ zajistil JVjr.

Herman stojí před stolem a probodává pohledem trojici korektorů [*copy editors* – pozn. JVjr.], kteří jsou právě ve službě. Prsty na klávesnicích strnou uprostřed pohybu. „A to jsem ještě nikoho neobvinil,“ zavrčí temně a otevře ranní vydání, jako by obsahovalo vražednou zbraň. Ale to, co doopravdy obsahuje, je horší: je v něm chyba! Herman do ní s despektem píchne prstem, strká do toho ohavného slovního spojení, jako by ho chtěl odsunout nejlépe do úplně jiného periodika. „Válka s terorem,“ řekne. Plácne do stránky a strčí ji trojici pod nos jako psovi okousanou botu. „Válka s terorem!“

„Válka s čím?“ ozve se jeden z korektorů.

„Válka s terorem! V Bibli žádná válka s terorem není. A najednou ji objevím tady!“ Znovu zabodne do článku svůj tlustý ukazováček a protrhne jím stranu tři.

Korektoři odmítají přijmout zodpovědnost. Ale Herman nemá ve zvyku dávat někomu příležitost se hájit, zato příležitostí k obvinění si najde vždycky dost. „Pokud nikdo z vás pitomců neví, co je to válka s terorem, tak co dělá v novinách?“

Nad stolem se rozhostí mrazivé ticho.

„Četli jste Bibli?“ domáhá se Herman odpovědi. „Aspoň někdo z vás?“ Podívá se na omluvně se tvářící trio: Dave Belling, blbeček příliš vysmátý na to, aby dokázal napsat slušný titulek;

kové publicistiky“ dnes čtenáře neurazí, stává-li se normou. Pochopí student narážku na *Psa baskervillského*, když zná Sherlocka Holmese jen z akčních filmů?

Ladislav Janovec

Publikum včerejší přednášky promine, ale Žákovy parodie i přes své nesporné kvality jsou pro současnou mládež ukutně neaktuální, a tedy v podstatě passé. Kouzlo jeho knih dnes spočívá spíše v nostalgickém vzpomínání na dobu, kdy se francouzské citáty nemusely vyhledávat na internetovém překladači a kdy se učitelovy excesy obratem nenahrávaly na YouTube. ✕

✕

Doplňková dílna Jana Smolky: Internetové zdroje informací o literatuře

Lektoři a dílny ✕ Markéta Bábková

„Našel jsem to na internetu, takže je to pravda“ versus „Google, fuj“ – před těmito dvěma extrémy v přístupu k internetu jako zdroji informací nás včera odpoledne varoval lektor, kterého jsem před osmi lety poznala jako Lomoze, tedy přesněji S_M_Lomoze.

Na doplňkové dílně nás nejdřív nechal prošmejdít katalogy Národní knihovny včetně cesty k digitalizovaným dokumentům, pak si stouply do fronty slovníky a databáze ÚČL AV ČR a dnes se bude dělat Edice E a Česká elektronická knihovna, zaměřená na českou poezii 19. a počátku 20. století, která „sice nefunguje, ale Lomoz v tom umí chodit“ (nejmenovaný frekventant dílny).

Na čtvrtek zbyde Kramerius – projekt NK pro digitalizaci tištěných textů.

Takže chcete-li v tom umět chodit také, skoroanagram Lomoz vám to řekne! ✕

✕

Malé kotě, mňau mňau

Recenze ✕ Silvie Miltnerová

Dětských divadelních představení vídáme v Sobotce každý rok povícero. Včera se na zahradě vtipným trailerem uvedlo Dětské divadelní studio z Prahy 5 a dnes jeho soubor „sepicnu“ navázal představením *Kocour Modroočko a jeho parta*. Mezi diváky předškolního věku usedlo i přerostlé dítě v těle redaktorky *Splav!u* a kočky rozjely šou.

Ti z vás, kteří disponují sloní pamětí, archivují si ročníky *Splav!u* nebo jsou připojeni k internetu, si mohou ověřit, že totéž divadelní studio zazářilo na Šrámkově Sobotce už vloni, s pásmem

Láska nás k lásce stvořila. Už několikátý rok v Sobotce probíhá také letní soustředění souboru. Nevybavím si, jestli někteří herci z dneška vystupovali už vloni, jako autorka loňské recenze ale můžu potvrdit, že se jim vystoupení opět povedlo.

Kiki, Bělovous Zrzunda a Modroočko

Až na hlavního hrdinu. Logicky právě kocour Modroočko na sebe strhne nejvíc pozornosti a stráví na jevišti nejvíc času. Souhlasím, je to tak trochu tůňa, neohrabaný začátečník ve světě dospělých koček, dosud rozmazlovaný tolerantním „dvojnožcem“. Neznamená to ale, že by jeho postavu měli svěřit herci, který také zatím nevyrostl z tůňovského období. Být tůňou a hrát tůňu jsou dva na hony vzdálené světy.

Kocour Modroočko díkybohu není monodrama. Kolem něj se vyrobila spousta kamarádů. Jako první okouzila publikum kočka Zelenoočka, děvče skvěle vybavené herecky, pěvecky i tanečně, které vystříhlo blues jako z partesu. Modroočko si ji u toho prohlížel přesně tak, jak si buclaté a málo sebevědomé děti prohlížejí své sportovně nadané a v kolektivu oblíbené spolužáky. Zde se herec a postava potkali.

Druhou hvězdou představení byl kocour Natrhousko. Kolik může jeho představiteli být – jedenáct, dvanáct? Přitom zvládne věrohodně přepínat mezi hereckými polohami, chvíli padoušsky unáší bezbranné kotátko Kiki, chvíli ukazuje ostatním kočkám svaly a chce se prát. Nejkrásnější moment ale nastal, když se Zelenoočkou zpívali půlnoční duet. Natrhousko v tu chvíli vypadal jako mladíček Waldemar Matuška a nesměle po své kočce pomrkal. Ta se ovšem tvářila neutrálně, i přes hodně romantický a zamilovaný text, který jí splyval z úst. Jako by si víc užívala sebe samu a barvu svého hlasu než romantické milostné vyznání. (Milou vsuvku obstarávaly všechny ostatní kočky, které v pozadí začaly mávat rozsvícenými telefony. Obrázek na toto téma ilustrující přetechnologizovanost dnešní společnosti koluje internetem už dlouho, v tomhle případě se však podařilo klišé využít funkčně.)

Všechny dětské soubory řeší stejnou otázku: jak najít hru, která by sedla na tělo teenagerům i třetákům? Buď si rozdělí pásmo, nebo musejí vybírat velmi, velmi obezřetně. Některé herečky v *Kocouru Modroočkově* se mi zdály do podobné hry přerostlé (a zdálo se to asi i jim, pár očí se prakticky nezvedlo od země a nadšení pro písničky od Marka Ebena postrádaly). Děti v publiku to asi nepoznají nebo o tom přinejmenším nenapíší do článku, ale každé takové zakolísání v zaujetí pro věc se na divadle hodně pozná. Raději bych zúžila počet členů v pěveckém sboru, který obstarával muzikálové pasáže.

Ad děti v publiku: jejich reakce nakonec vypovídá nejvíc. Dětské publikum povídá, šustí a zatím se nenaučilo tleskat. Na druhou stranu, ačkoliv je tvořili převážně předškoláci, padesátiminutové představení naprostá většina z nich v pohodě vydržela vnímat. Což mi přijde jako velký úspěch. Příště by Pražáci mohli přivést muzikál – třeba tou dobou kocour Modroočko už doroste do *Cats*. ✕

Literární debata jako hospodský post-rock?!?!?

Reportáž ✕ Jan Vaněk jr.

Po Lukáši Novosadovi si dovoluji zvát i Petra Onufra svým kamarádem (v tomto případě jde o onen typ Kameradschaftu, jenž vzájemnými urážkami jen sílí) a připomenout zde – soboteckým bohemistům jistě dobře známou – nejkratší kritiku v dějinách české literatury, kterou Arnošt Procházka reagoval na *Sokolské sonety* Karla Hlaváčka: „Příteli???!“

Oba přátelé se od anotace své debaty „komentovaný průvodce po odmítnutích díla Fráni Šrámka“ (B. Doležal, A. Skoumal, F.X. Šalda) rychle vzdálili k obecným otázkám literární kritiky, takže po „čte: Anita Krausová“ nezbylo ani slechu. Nemá smysl zkoušet zde reprodukovat, o čem a kom všem mluvili, snad krom obapólného doporučení Jana Franze (1910–1946; *Eseje, kritiky, dopisy*, Triáda 2006). Bylo to prostě takové, jak to na debatách o umění (třebas i těch nad pivem) s chytrými, sečtělými a sympatickými lidmi bývá – občas poučné, občas jiskřivé, občas ulpívající na povrchu, občas skákající non sequitur, občas meandrující a končící ve slepých uličkách, občas budící potlesk, občas nesouhlas; zkrátka přesně ten typ střetu a ostření myšlenek, který v dosavadních přednáškách poněkud chyběl. Jenže.

Kritická recepcce Fráni Šrámka

Předem jsem měl pochyby, jak rozumné je naplánovat pořad na zahradu Šrámkova domu od deseti hodin večer, ještě ke všemu po Mišíkově koncertu. Chápu, že Lukáš měl přes den spoustu organizování a takto mohl spojit užitečné s příjemným (posezení na zahrádce po práci s plynulým přechodem k odpočinkové zábavě), ale téma by jistě uneslo i prime time ve spořitelně, vhodně nasycíc vlka požadavku po vztažení k oficiálním kořenům festivalu, zatímco takováto kombinace času s místem prakticky zaručila absenci starší generace soboteckých účastníků. I tak, navzdory tuším Petrovu výroku „Obávám se, že obecnstvo, které jsem tím chtěl oslovit, tady teď není“, se zájemců schopných debatu ocenit a třeba se k ní i přidat sešlo tak akorát. Jenže.

I my, kdo jsme se natěšeně dostavili, si z debaty odnášíme mnohem horší zážitek, než kdyby se konala v normální místnosti

starého muže, který již neobjevuje nové (snad s výjimkou Scofielda), zato umí mluvit o své zkušenosti stáří či alespoň skrze tuto zkušenost dát nový kontext starým nebo cizím písním (Cash). Společně mají to, že se obklopují o generaci až dvě mladšími muzikanty, kteří dodají šlapající, současně znějící skupinu (Scofield, Dylan) či produkci (Cash).

Vladimír Mišík

Vladimír Mišík je jeden z mála českých muzikantů, kteří by mohli tento model okopírovat. Nebylo by to nic nového, a dokonce ani v českém kontextu překvapivého, viz nedávný pokus Wabiho Daňka. Bohužel se tento pokus – alespoň v rámci včerejšího koncertu – nekonal. Na opakování starých písní není nic principiálně špatného, jen to nesmí znít jako revival sebe sama. Doprovod, sem tam hrající více či méně zdařilé sólo, ale jinak nepřilíš oživující Mišíkův recitál se španělkou, vystoupení nezachránil. Dočkali jsme se tedy starých hitů, dvanáctek a jen místy lehkého náznaku toho, co by mohlo být, kdyby jen Mišík měl dobrou kapelu a dobrého producenta – hutnějšího zvuku a šlapajícího doprovodu. Tento náznak však bohužel rychle ustoupil dalšímu hitu, jež si publikum žádá. Na nenápaditě hraných *Večerníci* a *Chlapečkovi* přece ale nelze stavět repertoár stále dokola.

Je to škoda a nevyužitá příležitost. Snad si někdo Mišíka ještě všimne a využije dřímajícího potenciálu, jenž se v jeho stáří skrývá. Během zvukové zkoušky Mišík instruoval zvukaře, jak má znít kytara a že nemá znít folkařsky, protože on je rocker. Kéž by jím ještě jednou byl. ✕

Pocta Aleši Fettersovi

Recenze ✕ Vojtěch Diatka

Článek najdete v zítřejším čísle.

Švejk pokaždé jinak

Recenze ✕ Káta Špičáková

Švejka dnes leckdo zná především z filmu, ovšem Haškovo vedlé se od třicátých let dočkalo také několika rozhlasových adaptací. Jejich průřez si pro sobotecké publikum připravil Jakub „Beatman“ Kamberský a odborným výkladem je doplnil přední český haškolog Radko Pytlík. Fragmenty nahrávek ze třicátých i čtyřicátých let, snad nejslavnější Werichova verze, hlas Karla Högera nebo Boba Klepla – každý z nich podal Haškova hrdinu jinak. Na to, jak odlišit dobře nahaného Švejka od špatného, jsem se zeptala přímo dr. Pytlíka.

Jakub Kamberský nám pustil několik rozhlasových zpracování Švejka. Překvapilo mě, jak různě se dá Švejk uchopit a pochopit. Které podání je vám nejbližší?

Já pořád dávám přednost tomu Werichovi. Měl to zažité, sám vycházel z improvizace. Jeho forbíny, ta intelektuální činnost soustředěná na okamžik velice odpovídají stylu Haškovu. A samozřejmě u obou byla obrovská zkušenost, životní i historická, v daném případě světová válka. Navíc Werich souvisel s Haškem i generačně, ve svém dětství a mládí ještě zachytil začátek Haškovy tvorby. Proto je Werich Haškovi velice blízký a myslím, že ho podchytil snad nejlíp. Zatím, zatím. Možná se něco objeví.

Jak posluchač pozná rozdíl mezi dobrým a špatným rozhlasovým zpracováním?

Musí mít trošku znalosti a zkušenosti. Protože bez herecké znalosti a znalosti divadla lze těžko pochopit rozhlas. Rozhlas je v podstatě mlčenlivé divadlo. Herec sice nepoužívá mimiku, ale musí napodobit hlas, gesta, musí vystihovat dokonce i ty nevyřčené věci.

Je to těžší než divadelní herectví?

Těžko říct, to ať vám řeknou herci. Byli velcí herci, kteří četli špatně. A zase jiní, třeba Štěpánek, četli výborně. Dobrý herec má individuální rysy v dikci a to se těžko obměňuje v těch různých typech rozhlasové postavy. Musí v podstatě naznačit i prostor, který je na divadle daný jevištěm. Výborný byl na tohle Eduard Kohout, velice jsem si vážil jeho divadelních monologů, které reprodukoval v rozhlasu. To bylo prostě divadlo pro rozhlasový mikrofon.

Jak se stavíte k filmové podobě Švejka v podání Rudolfa Hrušínského?

Podle mě je tam řada výborných postav, především Marvan, který výborně zahrál strážmistra Flanderku. Pak se mi samozřejmě líbil můj miláček Sváta Beneš v roli rakouského důstojníka. Ale přímo ke Švejkovi: Hrušínskému bylo tehdy kolem třiceti a na tu roli byl ještě moc mladý. Neměl tolik životních zkušeností, aby se zbavil nutkání dělat ze sebe grotesku. Švejk ze sebe nemůže dělat groteskní postavu, to musí vycházet z jeho naturelu! Kdyby ho hrál v šedesáti letech, bylo by to mistrovské dílo, takhle to byl jenom pokus.

Znamená to tedy, že vnímáme Švejka zkresleně, když se každý rok znovu díváme na tohle zpracování?

Bohužel, bohužel ano. A bohudík. Kdybychom neměli ani toho filmového Švejka, tak kdo dneska čte knížky? Dnes se nečtou. Buďme rádi, že Švejka trochu propaguje aspoň ten film.

Rozumějí tedy ve světě Švejkovi lépe, když nejsou ovlivnění tímto výkladem?

Někde ano. Třeba Heller měl k Haškovi blízko. U nás bohužel panuje obava, abychom se něčeho nedopustili. Je to taková úzkoprsost literatury. Myslím si, že Haškovi ten zájem ciziny prospěl.

A jak se ke Švejkovi stavíte vy?

Dobře to vystihl Bohumil Hrabal, můj miláček a intelektuální patron, který nás mnoho věcí naučil a mnoho věcí nám otevřel. Hrabal říkal: „Hašek, ten psal Švejka, jako když je mu to diktováno shůry.“ Takhle on vyjádřil to ingenium, to nadání, které v Haškovi bylo. A to je asi základ všeho umění. ✕

Konec šalamounského humoru v Sobotce

Recenze ✕ Eva Ullrichová

Na Šolcově statku se včera slavnostně ukončovala výstava grafik Jiřího Šalamouna; nikoli dernisází (to slovo ale raději zapomeňte!) nebo finisází (jak by veleli jazykoví puristé), ale tzv. konečnicí, jak šalamounsky rozhodl hospodář Jan Samšiňák.

Jan Rous

Jiří Šalamoun je vynikající grafik a ilustrátor, který obrazově doprovodil ohromné množství děl – od *Kroniky Pickwickova klubu* Charlese Dickense, *Hobita* J. R. R. Tolkiena přes *Hlemýžď Čilišneka* Pavla Šruta až po *Písně, dvojbarevné pérovky* Jana Jakuba Ryby. Pokud stále nevíte, o koho jde: je také autorem výtvarného zpracování Maxipsa Fíka ve večerníčku i v komiksu.

Průvodní slovo kurátora výstavy PhDr. Jana Rouse se přeměnilo v erudovanou přednášku o díle a osobnosti Jiřího Šalamouna. Rous umělce velmi dobře zná, a díky tomu jsme se dozvěděli i o Šalamounově zálibě v literatuře (vydal také sbírku vlastní poezie *Počasí na vraždu*) a jeho toulkách po antikvariátech, kde čekává na „setkání s Bohem regálů“. Kurátor dále konfrontoval autora s jeho předchůdci i současníky, takže jsme skončili až u německého expresionismu a Georga Ehrenfrieda Grofe. Velmi jsem tyto kontemplace ocenila, i když pro různorodé publikum byly trochu zdlouhavé. O svižný závěr programu se postaralo Studio Šrámkova domu s pěkně rytmicky zpracovaným představením *Jak byl napsán první dopis*.

Výstava na Šolcárně nabídla autorské litografie, humorné (jak se letos sluší), bezprostřední, nepodřizující se ničemu kromě rozmarů umělcovy imaginace. Šalamoun vnáší do děl svůj vlastní výklad, rád ukazuje absurdní situace a spletnice postav, využívá formát komiksu i leporela. K vyjádření fantastických příběhů nepotřebuje ani jediné slovo; rozehrává na papíře bláznivou hru a obrací se na diváka, aby si ji dohrál po svém. Nebudu však dále chválit výstavu, která již skončila. Pokud jste ji nestihli, prohledejte police ve své knihovně a snad nějaký Šalamounem ilustrovaný poklad najdete. Za sebe musím vzpomenout *Tracyho tygra* od Williama Saroyana, dle mého názoru jednu z vizuálně nejnádhernějších knih vůbec. Škoda, že takových dnes vzniká čím dál méně! ✕

Raději si vystřelit mozek

Recenze ✕ Lucie Frantíková

Když jsem si na zahradě Šrámkova domu objednala první Svi-jany, uvažovala jsem, zda *Bílí baroni* lékaře Jiřího Kučery nebudou jen nevydařenou imitací Švandrlíkovy klasiky. Tyto obavy se nevyplnily: realita má nejhorší očekávání dokonce ještě předčila.

Autor v žertovném duchu vyličil život obyčejného vojenského lékaře včetně řady víceméně autobiografických příhod. Detaily přitom nijak nešetřil. Obohatil nás tak o informace, bez nichž bychom se pravděpodobně bývali obešli. Kromě toho si hojně vypomáhal značně nepodařenými parafrázemi či příměry, jejichž křečovitá snaha o vtip působila žalostně. Jeden příklad za všechny: „Byl také jen člověk z prostaty a kostí.“

Jiří Kučera

Kučera zřejmě za jediný správný humor považuje ten buranský. Většina pasáží, které předčítal, o tom alespoň svědčila. Toužili jste být obeznámeni do nejmenších podrobností například s prasečím klystýrem? Já ne. Stejně chladnou mne zanechala historka o neoblíbeném veliteli, kterého hrdina příběhu s kolegy nakrmili projímadlem. Že v osmdesátých letech patřilo ke standardnímu chování plácet sestřičky po pozadí a nepokrytě jim zírat do výstřihu, budiž. Přinejmenším rozpačitě však působí, hlásí-li se Kučera hrdě k podobnému chování i dnes. Historky z páté cenové v Horní Dolní, k nimž autor přimíchal notnou dávku fekálií a propojil vše řetězem úděsných klišé, se mohou setkat s pozitivní odezvou snad jen mezi jeho přáteli a vrstevníky.

Existuje bezpočet aktivit, kterým jsem se včera odpoledne mohla věnovat. Kdybych autorské čtení nemusela recenzovat, odešla bych za libovolnou z nich již dlouho před jeho koncem. Nezbyvalo mi než závidět těm, kteří tak učinit zjevně mohli – a že jich nebylo málo. ✕

O stárnoucích legendách

Názor ✕ Ondřej Černoš

Na začátek mi dovolte malý peňásovský úkrok stranou – tento text píšu, protože jsem si pustil pusu na špacír na Facebooku a *Splav!* si to bohužel přečetl. Nejsem ani kritik, ba ani připravený kritik – z koncertu Vladimíra Mišíka jsem viděl jen polovinu a zvukovou zkoušku, neboť jsem po zbytek času musel řešit dvojhlasný koncert svých dětí. Proto mi odpusťte, pokud druhá polovina vystoupení zněla a vypadala jinak. Pro odpich k obecnější úvaze použiju jen první polovinu.

Je těžké být stárnoucím muzikantem. Málokomu stárnutí sluší, přesto existují příklady těch, kteří přerod z bouřliváka ve starce zvládli dobře. Namátkou John Scofield, Leonard Cohen, Bob Dylan, Johnny Cash. Co je spojuje, je jisté charisma